

belül sorra kerülne. A harcászati foglalkozáson a harcászattal összefüggő különleges tantárgyak tárgyköréből főleg azokat a részeket kell átisméltetni, melyeket a hallgatók a megelőző szakórákon nem tökéletesen sajátítottak el. Tekintet nélkül arra, hogy mennyit foglalkoztak előzőleg a tájékozódással, állások berendezésével és leplezésével, akadályokon való áthatolással, a füst alkalmazásával, a füstben való tevékenységgel, — feltétlenül időt kell fordítani a fentiek közül az aznapi harcászati foglalkozással összefüggő kérdések átisméltésére.

Osztálynaplók és szakasz osztálynévjegyzékek.

Ezek az okmányok a hallgatók előrehaladásának osztályozására szolgálnak. Fel kell bennük még tüntetni, hogy mely tantárgyból mit vettek át, milyen házi feladatokat kaptak. Nem hiányozhat az előadó aláírása sem.

A harc- és politikai kiképzés ellenőrzését az intézet parancsnokának helyettese, továbbá külön célra kijelölt — az előadónál képzetesebb — tisztek végzik. Az ellenőrzés egy hónapra előre elkészített ellenőrzési terv alapján történik. Ebben fel kell tüntetni, hogy mely alosztályt ki és mikor ellenőrizze.

Az ellenőrzés lehet általános, vagy részleges. Az általános ellenőrzés magába foglalja az egész kiképzést, a hallgatók életmódját és egész létét, míg a részleges csakis egyes kérdéseket ölel fel.

Az ellenőrző tiszteknek idejében kell értesülni feladataikról, hogy arra alaposan fel tudjanak készülni.

Az ellenőrzés bejelentés alapján, vagy meglepetésszerűen történhet. Meglepetésszerűleg azokat az előadókat kell megszemlélni, akik előadásaikra nem szoktak készülni.

Az ellenőrző köteles az alosztálynál a foglalkozás kezdetére megjelenni. Tapasztalatairól jegyzetet kell készítenie. Meg kell győződnie a hallgatók felkészültségéről. Az ellenőrzés befejeztével az ellenőrző a hallottakat beszélje meg.

Az ellenőrzés eredménye az ellenőrző könyvbe beírandó, s feltüntetendő az ellenőrzés időpontja, feladata és eredménye.

Hadváry Pál

Tevőlegesség védelemben.

(Kjazev M. vezérőrnagy- cikke az Orosz Katonai Szemle 1946. évi 13. számában.)

Kjazev M. vezérőrnagy cikkében, a Honvédelmi háború példái és tapasztalatai alapján a védelmi harcban szükséges tevőleges magatartást tárgyalja.

Az alább ismertetendő példák keretében kifejti azt, hogy a védelmi harcban a siker titka majdnem mindig a kifejített tevőlegességen (akti-

vitáson) múlik. A védelmi harcban a tevőlegességet nemcsak az ellentámadások kellő helyen és megfelelő időben történő végrehajtásával, hanem az ellenséges támadások megelőzésével és a folyamatos, alapos felderítéssel lehet elérni.

Ennek a lefektetett elvnek a helyességét a Honvédelmi Háborúból vett alábbi példákkal illusztrálja:

1. *1941. év szeptemberében* a Vörös Hadsereg bizonyos egységei súlyos védelmi harcot folytattak, az erejüket többszörösen meghaladó finn csapatokkal Petrozavodszk környékén. A finneknek sikerült egyes arcvonal részeket áttörni és az állásaikat szívósan tartó csapatokat a megkerülés és bekerítés veszélye fenyegette. Ebben a nehéz helyzetben a parancsnok — Mereckov hadsereg tábornok, jelenleg a szovjet hadsereg marsallja — mégis a védelem tevőleges végrehajtását választotta és ezzel sikerült neki az adódó feladatokat megoldania.

A helyzet itt a következő volt: Petrozavodszk irányában két út vezetett, egy déli és egy északi. A kettő között 18—20 km-es térköz volt, mocsaras erdőkkkel borítva. A finnek az északi utat védő szovjet csapatokat visszaszorították, míg a déli utat védő csapatoknak sikerült állásaikat tartaniok. Ebben a helyzetben a déli utat védő hadosztály parancsnoka egységeit három lépcsőben alkalmazta. Az ellenséggel szemben az út mentén és környékén egy lövészezredet hagyott vissza, a második ezredet a 6—8 km mélységben második lépcsőben helyezte el, míg a harmadik ezredet további 6—8 km mélységben tartalékként alkalmazta.

A küzdő ezred feladata az ellenség előretörésének megakadályozása, állandó felderítéssel annak feszültségben tartása és kimerítése volt. A második lépcsőben lévő ezred azt a feladatot kapta, hogy az ellenség észak felől megkerülő, átszivárgó és mozgó csoportjait semmisítse meg és folytasson állandó felderítő tevékenységet. A harmadik, a tartalék ezred feladata az volt, hogy az északi szomszédot fenyegető ellenség szárnyára irányuló meglepetésszerű visszacsapásra készüljön fel.

Az események a következőképpen alakultak: Az elői küzdő ezrednek sikerült az ellenség súlyos arctámadását elhárítani, de közben kisebb ellenséges egységek szárnyait megkerülték. A finnek — a küzdő ezredet részekkel megkerülve — annak sorsát eldöntöttnek tartották és a megkerülő egységekkel minél tovább igyekeztek előnyomulni. Ezeket az egységeket azonban a második lépcsőben lévő ezred hirtelen támadással nagyrészen megsemmisítette, míg kisebb részek elmenekültek. Eközben az északi úton az ellenség tovább nyomult előre, de anélkül, hogy déli szárnyát megfelelően biztosította volna. Ezt a hibát a hadosztály parancsnok kihasználta és a harmadik tartalék ezreddel eltolódva, a finnek szárnyára mért gyors csapással, azoknak igen súlyos veszteségeket okozott. Ilyen módon a hadosztály mindhárom ezrede a tevőleges védelem kiváló alkalmazásával sikeresen megoldotta feladatát.

2. A következő harctéri helyzetet szintén a finn hadjáratból veszi a cikkíró. *1941. év végén* a finnek Kandopógától északra erős támadó

egységeket vontak össze, hogy azokkal Kandopoga és Medvezsagorszk irányában előretörjenek. A szovjet csapatok szívósaan védekeztek a túlerejű ellenséggel szemben, bár a finnek újabb friss erőket is vetettek be. A szovjet csapatok állandó rugalmas átcsoportosításokkal több-ízben hirtelen csapásokat mértek éppen az ellenség legtevékenyebb csoportjaira. A nyugalmasabb arcvonal szakaszokból — sokszor vasúti és gépkocsi szállítással — egységeket vontak ki és azokat mindig a legveszélyeztetettebb irányokban alkalmazták, ezáltal az ellenség támadásának ütemét lelassították és támadási céljainak elérését megghiusították. Ugyanilyen rugalmas módon mozgatták a tűzérseget is azokkal az egységekkel együtt, melyek a visszacsapásokat végrehajtották.

Ebből a példából is világosan lehet látni, hogy a mozgó védelemben a levőleges magatartás olyan sikeres lehet, hogy a támadót nemcsak visszaveri, hanem egyes részeit megsemmisíteni is képes.

3. A harmadik példát Kjazev M. vezérőrnagy a Sztalingrád körüli harcokból meríti. 1942. augusztus végén hatalmas német páncélos és gyalogsági egységek törtek előre a Volga felé. A szovjet csapatok megkezdték Sztalingrádtól északra az átcsoportosítást azzal a feladattal, hogy Sztalingrád irányában támadásba menjenek át, majd a Volgáig előretört és Sztalingrádot közvetlen veszélyeztető ellenséges egységeket szétzúzzák. Bár a Sztalingrádot védő egységek minden tekintetben gyengébbek voltak az ellenségnél, ezek az erők mégis azt a feladatot kapták, hogy részeikkel Sztalingrád körzetéből északi irányban törjenek előre és így működjenek együtt az északi csoporttal az ellenség szétzúzásában.

Ennek a feladatnak a végrehajtásánál az egyik lövész hadosztály egyik ezrede túlságosan messze előnyomult és eközben ellenséges harc kocsi és gyalogsági ellentámadás érte. Az ellentámadó ellenséggel vívott súlyos harcok során az ezred majdnem teljes lőszerkészletét felhasználta és így igen nehéz helyzetbe került.

A hadosztályparancsnok ebben a helyzetben elhatározta, hogy az ezred balszárnya mentén húzódó mély úton az ellenség hátába — egy, a fedett út közelében fekvő magaslat elfoglalására — egy géppisztolyos századot rendel ki. Megjegyzendő, hogy az ezred feladata éppen ennek a magaslatnak az elfoglalása volt, melyet az ellenség saját ellenállásának központjává akart kiképezni. A géppisztolyosoknak sikerült a magaslatra észrevétlenül feljutni és meglepetésszerűen rajtaütöni az ott pihenő németeken. Az ellenségen géppisztoly tüzellel és kézigránattal ütöttek rajta és ennek következtében az ellenségnél kitört a pánik. A géppisztolyos század több mint 200 németet semmisített meg, főleg páncélos csapatbelieket, és a magaslatot az ellenségtől gyorsan és teljesen megtisztította. Ez a hirtelen rajtaütés erkölcsileg is igen megrendítette az ellenséget, úgy hogy annak ellenállása nemcsak, hogy gyöngült, hanem nemsokára megkezdte visszavonulását. Az ezred gyorsan előnyomulva szintén elérte a magaslatot és — a géppisztolyosokat leváltva — megerősítette ezt a fontos terepszakaszt.

4. Még egy példát hoz fel a tanulmány ugyancsak a 3. pontban

említett hadosztály harcaiból. A hadosztály Verchnye-Csirszk körzetében védelemben volt, azzal a feladattal, hogy megakadályozza a Sztalingrádban bekerített németek megsegítésére előnyomuló ellenség áttörését. A helyzetből és a foglyok vallomásából sikerült felderíteni, hogy a hadosztállyal szemben álló német csoport döntő támadásra készült azzal, hogy áttörje magát a bekerített német csapatokhoz. A támadáshoz a Verchnye—Csirszk-i erdőben egy alkalmas hídfőt rendezett be. A szovjet vezetés elhatározta, hogy nem várja be a német támadást, hanem az ellenséges hídfőt megtámadja és a benne levő erőket megsemmisíti. Ezt a feladatot a már említett hadosztály kapta azzal, hogy azt éjjel hajtsa végre. A sötétség közeledtével két zászlóalj, két irányból — egymással időben és térben szorosan együttműködve — hajtotta végre a támadást. A hadosztálynak védelemből támadásba való hirtelen átmenete az ellenséget teljesen meglepte, és így sikerült a feladatot végrehajtani. Az ellenség másnap több kísérletet tett a hídfő visszaszerzésére, de ezek sikertelenek maradtak és az ellenségre nagy veszteségekkel jártak. A hídfő elfoglalása a bekövetkező támadásba való átmenethez igen kedvező feltételeket teremtett.

A felsorolt harccselekmények mindenben igazolták a tevőlegesség fontosságát a védelemben. Az ilyen tevőleges magatartásnak és harcvezetésnek azonban a helyzetet mindenben figyelembe kell vennie, mindig törekednie kell a meglepetésre. A merész, kockázatot vállaló vezetés, az ellenség megelőzésével és meglepetésével, ilyen aktív védelem esetén majdnem mindig biztosítja a sikert. Csak a szívós és tevőleges védelem tudja az ellenség támadását megtörni, vagy azt kimeríteni. Az ellenség teljes szétzúzása azonban csak olyan határozott támadással, vagy ellentámadással érhető el, amely teljes bekerítéseit, vagy a legkiméletlenebb üldözéssel jár. Kjazev M. vezérőrnagy a felhozott esetekkel igen plasztikusan támasztja alá azt az elvet, melynek helyességét bizonyítja. Ha mindig szemünk előtt lebeg a védelemben az aktív harcvezetés és végrehajtás, akkor helyesen értékeljük ki a harcászati elveknek erre vonatkozó tetteit.

Győry Lajos